

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทบรรณาธิการห้องสมุดมหาวิทยาลัย ในทัศนะของอาจารย์ และบรรณาธิการระดับบริหาร ของมหาวิทยาลัยของรัฐ โดยศึกษาใน 2 ประเด็น คือ บทบาทที่ปฏิบัติอยู่ในปัจจุบัน และบทบาทที่คาดหวัง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มี 2 กลุ่ม คือ กลุ่มอาจารย์ และกลุ่มบรรณาธิการระดับบริหาร จากมหาวิทยาลัยปิดของรัฐ 17 แห่ง (ยกเว้นมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช)

1. กลุ่มอาจารย์ เนื่องจากจำนวนประชากรกลุ่มนี้มีจำนวนมาก จึงใช้วิธีการคำนวณหากลุ่มตัวอย่าง โดยนำจำนวนอาจารย์มหาวิทยาลัยทั้งหมดของมหาวิทยาลัย 17 แห่ง ในปีงบประมาณ 2533 (ไม่รวมอาจารย์ที่ลาศึกษาต่อ และอัตราว่าง) จำนวน 15,000 คน จากทบวงมหาวิทยาลัย และใช้สูตรของ ทาโร ยามาเนะ ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

n = ขนาดตัวอย่างประชากร

N = ขนาดของประชากร

e = ขนาดความคลาดเคลื่อน (ของข้อมูล รวบรวมได้จากตัวอย่างประชากร) ซึ่งกำหนดไว้ 0.05

$$n = \frac{15,000}{1 + (15,000 + 0.05)^2}$$

n = 390 คน

การแบ่งกลุ่มประชากร กลุ่มอาจารย์ แบ่งตามสาขาวิชาที่อาจารย์สังกัดโดยยึดหลักการแบ่งกลุ่มสาขาวิชาของ International Standard Classification of Education, UNESCO, 1992. แบ่งออกเป็น 3 สาขาวิชา ได้แก่

สาขามนุษยศาสตร์	จำนวน 1,607 คน	กลุ่มตัวอย่าง 42 คน
สาขาสังคมศาสตร์	จำนวน 3,962 คน	กลุ่มตัวอย่าง 103 คน
สาขาวิทยาศาสตร์ และ		
เทคโนโลยี	จำนวน 9,431 คน	กลุ่มตัวอย่าง 245 คน
	รวม 15,000 คน	กลุ่มตัวอย่าง 390 คน

2. กลุ่มบรรณารักษ์ ใช้การสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง เป็นบรรณารักษ์ระดับผู้บริหาร ได้แก่ ผู้อำนวยการ หัวหน้าฝ่าย และผู้ช่วยหัวหน้าฝ่าย ของห้องสมุดกลาง และหัวหน้าห้องสมุดคณะ ศูนย์ สถาบัน

กลุ่มบรรณารักษ์ แบ่งตามประเภทห้องสมุด ได้แก่

- สำนักหอสมุด หรือ ห้องสมุดกลาง 143 คน
  - ห้องสมุดคณะ ศูนย์ สถาบัน 86 คน
- รวมทั้งสิ้น = 229 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แบ่งเป็น 2 ชุด ชุดแรกใช้สำหรับกลุ่มอาจารย์ ชุดที่สองใช้สำหรับตามบรรณารักษ์* ในการจัดทำแบบสอบถาม ได้แบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

- ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม
- แบบสอบถามกลุ่มอาจารย์ มีคำถาม 4 ข้อ
  - แบบสอบถามกลุ่มบรรณารักษ์ มีคำถาม 3 ข้อ

* ดูเพิ่มเติมที่ภาคผนวก, หน้า 146 .

ตอนที่ 2 เป็นการสอบถามเกี่ยวกับทัศนะที่อาจารย์ และบรรณารักษ์ มีต่อบทบาท บรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยในงาน 3 ด้าน คือ

บทบาทในการบริหาร	กลุ่มอาจารย์มีคำถาม	12 ข้อ
	กลุ่มบรรณารักษ์มีคำถาม	22 ข้อ
บทบาทในงานเทคนิค	กลุ่มอาจารย์มีคำถาม	14 ข้อ
	กลุ่มบรรณารักษ์มีคำถาม	19 ข้อ
บทบาทในงานบริการ	กลุ่มอาจารย์มีคำถาม	27 ข้อ
	กลุ่มบรรณารักษ์มีคำถาม	29 ข้อ

หมายเหตุ จำนวนข้อคำถามของกลุ่มบรรณารักษ์มีมากกว่ากลุ่มอาจารย์ เนื่องจาก มีบางคำถามที่เป็นงานเฉพาะด้านทางบรรณารักษ์ ซึ่งในส่วนใหญ่จะทำการเปรียบเทียบเฉพาะในกลุ่มบรรณารักษ์เท่านั้น ประกอบด้วยงานบริหาร ข้อ 1.12 - ข้อ 1.22 งานเทคนิค ข้อ 2.15 - ข้อ 2.19 และงานบริการ ข้อ 3.28 - 3.29

แบบสอบถามในตอนที่ 2 นี้ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ความคิดเห็นในข้อคำถามแต่ละข้อจะถามผู้ตอบแบบสอบถาม 2 ด้าน คือ ด้านที่ 1 ถามบทบาทที่ปฏิบัติอยู่ในปัจจุบัน และด้านที่ 2 ถามบทบาทที่คาดหวัง โดยมีเกณฑ์ให้ผู้ตอบแบบสอบถามพิจารณา ดังนี้

ระดับ	บทบาทที่ปฏิบัติปัจจุบัน	หรือ	บทบาทที่คาดหวัง
0	หมายถึง ไม่มีการปฏิบัติ	หรือ	ไม่ควรปฏิบัติ
1	หมายถึง มีการปฏิบัติน้อย	หรือ	ควรปฏิบัติน้อย
2	หมายถึง มีการปฏิบัติปานกลาง	หรือ	ควรปฏิบัติปานกลาง
3	หมายถึง มีการปฏิบัติมาก	หรือ	ควรปฏิบัติมาก
4	หมายถึง มีการปฏิบัติมากที่สุด	หรือ	ควรปฏิบัติมากที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นแบบให้เลือก และแบบปลายเปิด

วิธีดำเนินการสร้างแบบสอบถาม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และมีขั้นตอนในการสร้างแบบสอบถามดังนี้

1. ศึกษา ค้นคว้า เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทบรรณาธิการห้องสมุดมหาวิทยาลัย เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม
2. ดำเนินการสร้างแบบสอบถาม โดยอาศัยเนื้อหาจากที่รวบรวมได้ และแนวทางของแบบสอบถามที่มีผู้วิจัยมาก่อน เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม
3. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อขอคำแนะนำในการตรวจแก้ไขทางด้านเนื้อหา ภาษา และสำนวน เพื่อให้ได้แบบสอบถามที่ดีที่สุด
4. นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแล้วไปทดสอบ (Pre-test) กับอาจารย์จำนวน 20 คน และบรรณาธิการจำนวน 10 คน จากมหาวิทยาลัยเอกชน สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย 2 แห่ง คือ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ และมหาวิทยาลัยหอการค้า โดยให้เวลาในการตอบแบบสอบถาม 2 สัปดาห์ ระหว่างวันที่ 14-29 มีนาคม 2534 เพื่อหาข้อบกพร่องและนำมาปรับปรุงเพื่อเตรียมแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์
5. นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปใช้กับกลุ่มประชากรเป้าหมาย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยทำจดหมายออกจากรับผิดชอบวิทยาลัย ถึงคณบดีแต่ละคณะและผู้อำนวยการสำนักหอสมุด หรือหอสมุดกลาง ของมหาวิทยาลัยทั้ง 17 แห่ง เพื่อแนะนำตัวและขออนุญาตทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง พร้อมทั้งจดหมายขอความร่วมมือของผู้วิจัย
2. จัดส่งแบบสอบถามพร้อมหนังสือแนส่ง และซองติดแสตมป์ที่มที่อยู่ของผู้วิจัย เพื่อส่งแบบสอบถามกลับ ในการจัดส่งได้จัดส่งเป็นชุด ๆ ทางไปรษณีย์เป็นส่วนใหญ่ และบางส่วนส่งด้วยตนเอง ส่งแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นอาจารย์ จำนวน 390 ฉบับ ได้รับแบบสอบถามที่สมบูรณ์ 275 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 70.5 สำหรับกลุ่มบรรณาธิการ จัดส่งแบบสอบถามจำนวน 229 ฉบับ ได้รับแบบสอบถามที่สมบูรณ์คืน 166 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 72.5 เริ่มส่งแบบสอบถาม กลุ่มอาจารย์ เมื่อ 27 มิถุนายน 2534 โดยให้เวลา 2 สัปดาห์ ได้รับคืน 189 ฉบับ (48.46 %) ส่งแบบสอบถามให้กับกลุ่มอาจารย์ที่ยังไม่ตอบ

กลับมาภายในกำหนด โดยระบุว่าเป็นการส่งครั้งที่ 2 เมื่อ 18 กรกฎาคม 2534 โดยใช้เวลา 2 สัปดาห์ จำนวน 201 ฉบับ ได้รับคืน 63 ฉบับ (16.15 %) ส่งเพิ่มเป็นครั้งที่ 3 จำนวน 138 ฉบับ เมื่อ 8 สิงหาคม 2534 โดยใช้เวลา 2 สัปดาห์ ได้รับคืน 32 ฉบับ (8.21 %) รวมจำนวนแบบสอบถามที่ได้รับคืน 284 ฉบับ (72.8%) แต่แบบสอบถามไม่สมบูรณ์ 9 ฉบับ รวมจำนวนแบบสอบถามที่นำมาใช้ในการวิจัยจำนวน 275 ฉบับ (70.5 %)

สำหรับกลุ่มบรรณารักษ์ เริ่มส่งเมื่อ 19 เมษายน 2534 โดยใช้เวลา 2 สัปดาห์ ได้รับคืน 101 ฉบับ (44.10 %) ส่งแบบสอบถามครั้งที่ 2 ให้กับผู้ที่ยังไม่ตอบกลับมาภายในกำหนด โดยระบุว่าเป็นการส่งครั้งที่ 2 เมื่อ 17 พฤษภาคม 2534 โดยใช้เวลา 2 สัปดาห์ จำนวน 127 ฉบับ ได้รับคืน 42 ฉบับ (18.34 %) ส่งเพิ่มเป็นครั้งที่ 3 จำนวน 85 ฉบับ เมื่อ 7 มิถุนายน 2534 โดยใช้เวลา 2 สัปดาห์ ได้รับคืน 29 ฉบับ (12.66 %) รวมจำนวนแบบสอบถามที่ได้รับคืน 172 ฉบับ (75.10%) ไม่สมบูรณ์ 6 ฉบับ รวมจำนวนแบบสอบถามที่นำมาใช้ในการวิจัยจำนวน 166 ฉบับ (72.5 %)

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

- นำคำตอบจากแบบสอบถามในตอนที่ 1 2 และ 3 ลงในคอมพิวเตอร์ และใช้โปรแกรม SPSS (Statistical Package for Social Science) วิเคราะห์ข้อมูล หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบค่าที (t-test)
- นำคำตอบในตอนที่ 3 ที่เป็นการแสดงความคิดเห็นมาวิเคราะห์ โดยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ
- เกณฑ์ในการตัดสินค่าเฉลี่ยรายข้อของแต่ละคำถาม ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	บทบาทที่ปฏิบัติจริง	บทบาทที่คาดหวัง
0.00-0.49 หมายถึง	ไม่มีการปฏิบัติ	หรือ ไม่ควรปฏิบัติ
0.50-1.49 หมายถึง	มีการปฏิบัติน้อย	หรือ ควรปฏิบัติน้อย
1.50-2.49 หมายถึง	มีการปฏิบัติปานกลาง	หรือ ควรปฏิบัติปานกลาง
2.50-3.49 หมายถึง	มีการปฏิบัติมาก	หรือ ควรปฏิบัติมาก
3.50-4.00 หมายถึง	มีการปฏิบัติมากที่สุด	หรือ ควรปฏิบัติมากที่สุด

- สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล